

Stockholms kommun

Rektorn vid Eriksdalsskolan

Beslut för grundskola, grundsärskola och fritidshem

---

efter tillsyn av Eriksdalsskolan
i Stockholms kommun

Tillsyn i Eriksdalsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Eriksdalsskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 8 april och den 12 april 2013.

Fakta om skolan

Eriksdalsskolan ligger i stadsdelen Södermalm i Stockholms kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 och grundsärskola med inriktning mot träningskola. I skolan finns också ett antal särskilda undervisningsgrupper med olika inriktningar, bland annat så kallade förberedelseklasser och tal-, språk- och kommunikationsklasser. Vid tillsynstillfället har skolan cirka 1100 elever. Av dessa går 58 i förskoleklassen och 12 i grundsärskolan. 198 elever är inskrivna på skolans fritidshem. Skolan leds av en rektor som har fyra biträdande rektorer till sin hjälp.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i matematik år 2012 nådde 62,5 procent av de 48 eleverna som gjorde provet kravnivån på samtliga delprov. För riket var motsvarande resultat 72 procent. Av skolans egen sammanställning framgår att 93 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven i matematik samma läsår. För ämnesprovet i svenska visar Skolverkets statistik att 78 procent av eleverna nådde kravnivån på samtliga delprov, att jämföra med 74 procent för riket som helhet. Samma år bedömdes 93 procent av eleverna nå kunskapkraven i ämnet. Nästintill 100 procent av eleverna bedömdes samma år nå kunskapskraven i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena.

Årskurs 6

Skolverkets statistik visar att 91 procent av de 101 elever som gjorde det nationella ämnesprovet i matematik i årskurs 6 nådde kravnivån på samtliga delprov läsåret 2011/2012. För riket var motsvarande siffra 79 procent. I skolans egen sammanställning av kunskapsresultaten framgår att 95 procent av eleverna nådde kunskapskraven i matematik i slutet av samma läsår. I ämnesprovet i engelska nådde 94 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov. Motsva-

rande siffra för riket var 87 procent. Samma år bedömdes 95 procent av eleverna nå kunskapskraven i engelska. Vidare visar statistiken att 95 procent av eleverna nådde kravnivåerna på det nationella provet i svenska, att jämföra med 82 procent för riket som helhet. I skolans sammanställning framgår att 95 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven samma år.

Skolans sammanställning av kunskapsresultaten i årskurs 6 som Skolinspektionen tagit del av visar att samtliga elever bedömdes nå de nationella kunskapskraven i övriga ämnen.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2012 var det genomsnittliga meritvärdet för Eriksdalsskolans elever 227 poäng, jämfört med 211 poäng för riket. Under de senaste fem åren har meritvärdet i Eriksdalsskolan varierat mellan 215 poäng som lägst (år 2009), och 232 poäng som högst (år 2008). Andelen elever som uppnådde målen i alla ämnen år 2012 var 80 procent. Motsvarande siffra för riket som helhet var 77 procent. Under de senaste fem åren har andelen elever som nått målen i samtliga ämnen varierat mellan 79 procent som lägst (år 2011), och 84 procent som högst (år 2010).

Andelen elever som var behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program år 2012 varierade mellan 85 och 90 procent beroende på program. 91 procent av eleverna var behöriga till yrkesförberedande program.

Enligt rektorn nådde eleverna i grundsärskolan med inriktning träningskolan målen i kursplanerna efter sina förutsättningar.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Eriksdalsskolan visar att eleverna ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Av Skolverkets statistik framgår att skolans kunskapsresultat i de flesta fall är högre än i riket som helhet, till exempel vad gäller meritvärdespoäng och resultat på de nationella ämnesproven. Trots detta behöver skolan vidta åtgärder inom flera områden så att verksamheten motsvarar de krav som skollagen ställer.

Ett centralt område som behöver utvecklas är skolans undervisning. Inspektörerna ser flera exempel på trygga klassrumsmiljöer där lärarna bedriver undervisning i en positiv och uppmuntrande miljö. Av utredningen framgår dock att elevernas inflytande behöver öka, bland annat uppger elever i intervjuerna att de inte har något inflytande över undervisningen. Några lärare beskriver i intervjuerna hur de jobbar för att eleverna ska få inflytande över undervisningens innehåll, goda exempel som behöver spridas på skolan. Det står också klart att

skolan inte har en tydlig plan för hur elevernas inflytande ska öka i takt med deras ålder och mognad. Flera elever uttrycker att undervisningen i vissa fall inte är stimulerande, arbetssätten varierar inte utan man jobbar på samma sätt, varje lektion.

Tillsynen visar att eleverna upplever Eriksdalsskolan som en trygg skola. Dock förekommer det kränkningar mellan elever. Skolinspektionen bedömer att det i skolan behöver utvecklas ett gemensamt förebyggande arbete mot kränkande behandling. I skolan pågår i flera fall ett aktivt värdegrundsarbete men detta varierar och är alltför beroende av enskilda lärare.

Rektorn har inför innevarande läsår beslutat att göra om organisationen kring särskilt stöd, för att detta ska kunna tillgodose elevernas behov på ett ändamålsenligt sätt. Tillsynen visar dock att arbetet behöver förbättras, bland annat måste skolan försäkra sig om att eleverna får det stöd som de behöver. Skolinspektionen bedömer också att utarbetandet av åtgärdsprogram måste ses över.

Eriksdalsskolan är en omfattande skolenhet med drygt tusen elever och med flera särskilda undervisningsgrupper med olika inriktningar och förutsättningar. Därutöver finns grundsärskola med inriktning träningskola. Tillsynen visar att rektorn genom sin organisation och sitt kvalitetsarbete följer upp verksamheten och skaffar sig kunskap om skolans inre arbete. Flera av de områden som Skolinspektionen riktar kritik mot i beslutet har rektorn till exempel redan identifierat som utvecklingsområden. Skolinspektionen vill dock poängtera att rektorn i större utsträckning behöver arbeta för att omsätta kunskapen om verksamheten i åtgärder för att utbildningen ska uppfylla de nationella målen. Som pedagogisk ledare är det rektorn som har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 21 oktober 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att undervisningen i svenska som andraspråk utgår från och omfattar den samlade läroplanens krav.

- Anpassa undervisningen i grundskolan efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och ge elever den ledning och stimulans som de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Svenska som andraspråk

För utbildningen grundskolan och för fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger dels utbildningens värdegrund och uppdrag, dels mål och riktlinjer för hur utbildningen ska bedrivas. Läroplanen innehåller även kursplaner för grundskolan. Kursplanerna innehåller respektive ämnes syfte och centrala innehåll.

I intervju med lärare framkommer att undervisningstiden i svenska som andraspråk ibland används som studiestöd eller till fördjupning i andra ämnen, och därmed inte bedrivs i enlighet med kursplanen i svenska som andraspråk. Undervisning i svenska som andraspråk ska utgå från kursplanen i ämnet.

Anpassning och stimulans i undervisningen

Enligt skollagen ska alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling. Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar.

I intervjuerna ger flera lärare exempel på hur de anpassar undervisningen efter varje elevs behov. Dock uppger några lärare att det inte går att individualisera, bland annat på grund av den stora variationen i elevernas kunskaper, men också för att klasserna är för stora. Eleverna beskriver i intervjun att de inte alltid tycker att undervisningen är stimulerande, till exempel får de i något ämne bara "arbeta i boken". I Skolinspektionens enkät som eleverna i årskurs nio svarat på hösten 2012 bekräftas uppgifterna från intervjuerna. Till exempel menar 39 procent av de svarande eleverna att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att skolarbetet stimulerar dem till att lära sig mer. Vidare menar 29 procent av eleverna att det stämmer helt och hållet eller ganska bra att de får för lite utmanande uppgifter i skolan. Samtidigt uppger en fjärdedel av eleverna att det stämmer ganska bra att skolarbetet är för svårt för dem. Rektorn menar att hon är medveten om att lärarnas undervisning ser olika ut och att hon följer upp detta genom betygsstatistik och klassrumsbesök. Rektorn uppger dock också att systemet med verksamhetsbesök är under utveckling och i intervjun framkommer att rektorn i större utsträckning behöver omvandla kunskaperna om undervisningen till utvecklingsåtgärder.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i hur skolan arbetar med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 4 och 11 §§, 3 kap. 3 § skollagen, Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att utformningen av elevernas inflytande anges i planeringen av verksamheten och att skolan har en tydlig progression för att ge eleverna utökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Ge eleverna i grundskolan ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Vidare framgår av Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen, att lärarna bör utgå från elevgruppens intressen, erfarenheter och föreställningar kring det som undervisningen ska behandla.

Utredningen visar att det vid Eriksdalsskolan finns brister gällande elevernas möjlighet till inflytande. I de planeringar för verksamheten som Skolinspektionen tar del av återfinns inga beskrivningar för hur eleverna ska ges möjlighet till inflytande över utbildningen. I samtal och intervjuer med elever framkommer att de tycker att det varierar mellan olika lärare om hur mycket inflytande de kan ha. Några lärare uttrycker i intervjuerna att de efterfrågar elevernas synpunkter och ger dem möjligheter att vara delaktiga i planeringen och utformandet av undervisningen, andra gör det inte. Rektorn bekräftar att vissa elevgrupper lämnas utan inflytande. I Skolinspektionens enkät uppger 61 procent av de elever i årskurs nio som svarat att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att de är med och bestämmer på vilket sätt de ska arbeta med olika skoluppgifter. I intervjuerna med lärarna framkommer att man i skolan inte har fört några gemensamma diskussioner kring hur man ska se på elevernas infly-

tande i olika årskurser, och hur inflytandet ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.

Utredningen visar sammanfattningsvis att eleverna inte ges ett aktivt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vidta konkreta åtgärder för att förebygga och förhindra att elever i skolan och fritidshemmet utsätts för kränkande behandling.
- Utarbeta en plan mot kränkande behandling som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska även innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.
- Utarbeta rutinerna för hur signaler om kränkande behandling vid skolan och fritidshemmet ska rapporteras till rektorn respektive huvudmannen.
- Dokumentera beslut om disciplinära åtgärder.

Motivering

Åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Vidare framgår att personalen inte får utsätta en elev för kränkande behandling.

I samtliga intervjuer uttrycker elever, lärare, representanter för elevhälsan och fritidshemmet samt rektorn att skolan upplevs som en trygg plats. De flesta är dock överens om att det förekommer att elever kränker varandra, och flera elever menar att det finns vuxna på skolan som kränker elever. Någon lärare och rektorn bekräftar dessa uppgifter. Detta återspeglas också i de enkäter som Skolinspektionen har genomfört bland elever i årskurserna 5 och 9. I årskurs 5 menar nio procent av de svarande eleverna att det stämmer helt och hållet eller

ganska bra att det finns vuxna i skolan som man är rädd för, i årskurs 9 är motsvarande andel 15 procent.

I intervjuerna med lärarna och representanter för fritidshemmet och elevhälsan framkommer att man dagligen arbetar med värdegrundsfrågor, bland annat genom att diskutera hur man ska förhålla sig till varandra i skolan. Lärarna ger också exempel på tematiska arbeten och samtalsgrupper i skolans fritidsklubb. I intervjuerna med lärarna framgår att något arbetslag gjort kartläggningar för att identifiera utvecklingsområden, andra inte. Flera lärare menar vidare att skolan inte har något gemensamt och förebyggande arbete mot kränkande behandling. Några elever menar att lärare har olika regler och olika förhållnings-sätt. De allra flesta intervjugrupperna kan inte beskriva hur skolans plan mot kränkande behandling anknyter till arbetet mot kränkande behandling. Planen innehåller inte heller några uppgifter om hur skolan avser arbeta främjande och förebyggande. Skolinspektionen bedömer att det förebyggande arbetet mot kränkande behandling behöver tydliggöras och ske målinriktat.

Planen mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållanden i varje enskild verksamhet. Enligt Skolinspektionens praxis krävs vidare att behovet av de åtgärder som avses vidtas är klarlagda genom en kartläggning.

Skolinspektionen har tagit del av Eriksdalsskolans plan mot kränkande behandling, kallad "Likabehandlingsplan för Eriksdalsskolan 2013". Planen utgår inte från varje enskild verksamhets förutsättningar och behov och det framgår inte heller vilka åtgärder skolan avser vidta för att förebygga kränkande behandling av barn och elever. Det är heller inte tydligt om skolan genomför någon behovsinventering för att identifiera vilka risker som finns på skolan.

Rutiner för rapportering av kränkande behandling

Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

I Eriksdalsskolans plan mot kränkande behandling beskrivs en rutin för hur personal i skolan ska gå tillväga då en elev kränker en annan elev. Först ska mentorn informeras. Mentorn eller "den som är närmast till hands" har ansvar för att utreda och åtgärda händelsen. Enligt rutinerna ska, om kränkningarna

inte upphör, eleven anmälas till arbetslaget eller elevhälsan. Fortsätter kränkningarna därefter anmäls ärendet till elevhälsa eller skolledning. Mot bakgrund av att en kränkning alltid ska anmälas till rektorn uppfyller därmed inte rutinerna skollagens krav. Rutinerna för när någon i personalen kränker en elev är inte heller i enlighet med vad skollagen kräver. Av dessa framgår att "mentor eller den som är lämpligast, har samtal med den som utfört kränkningen. Ärendet kan också överlämnas till ansvarig skolledare (...)". Intervjuerna med rektorn och lärarna bekräftar att skolans rutiner kring anmälan av kränkande behandling till rektorn inte följer författningarnas krav. Lärarna ger också några exempel på situationer där elever kränkt varandra, men där ingen anmälan gjorts till rektorn.

Vad gäller anmälan av kränkande behandling till huvudmannen uppger rektorn i intervjun att detta inte sker systematiskt och att hon känner sig osäker på när hon ska anmäla.

Disciplinära åtgärder

Enligt skollagen ska disciplinära åtgärder dokumenteras skriftligen av den som genomfört åtgärden.

I intervjun uppger rektorn att hon är osäker på om lärarna dokumenterar disciplinära åtgärder som till exempel kvarsittningar. Några lärare uppger att de har låtit elever sitta kvar, men inte dokumenterat detta.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

5 kap. 6 och 24 §§, 6 kap 7-10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen visat att de behöver.
- Utarbeta åtgärdsprogram så att de beskriver elevens behov av särskilt stöd, hur de ska tillgodose och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

- Se till att åtgärdsprogrammen följs upp och utvärderas.

Motivering

Studiehandledning på modersmål

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

I intervjuer beskriver både lärare och representanter för elevhälsan att det finns elever som har svårt att tillgodogöra sig vissa delar av undervisningen på grund av att deras språkliga kunskaper i svenska inte är tillräckliga. Några elever uppger också att de på grund av språket har svårt att hänga med i undervisningen i vissa ämnen. Enligt lärarna och representanter för elevhälsan har några av dessa elever studiehandledning på sitt modersmål, andra inte. I intervjuerna framstår det som oklart för flera lärare att studiehandledning på modersmål är en möjlig åtgärd inom ramen för särskilt stöd. Elevhälsan uppger att de ibland uppmanar elevernas mentor eller lärare att prata med modersmålslärarna så att eleven kan få studiestöd inom ramen för modersmålsundervisningen. Rektorn kan inte redovisa för omfattningen av studiehandledning på modersmålet och menar vidare att skolan inte följt upp dessa insatser på ett tillfredställande sätt.

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas

I intervjuerna med såväl rektorn, representanter för elevhälsan och lärarna framkommer att skolan gjort om organisationen för att tydliggöra ansvarsfördelningen och rutinerna kring arbetet med särskilt stöd. Rutinerna beskrivs något olika i intervjuerna, men den samlade bilden av gången är att läraren eller mentorn anmäler till elevhälsan när de misstänker att en elev inte kommer att nå målen, varefter elevhälsan, på delegation från rektorn, beslutar om ett åtgärdsprogram ska upprättas eller inte.

Åsikter kring hur arbetet med särskilt stöd fungerar går isär både inom och mellan intervjugrupperna. Några representanter för elevhälsan menar att åtgärderna inte alltid är anpassade efter elevernas behov, det händer att man utgår från de befintliga åtgärder som finns på skolan istället för att utarbeta åtgärder utifrån elevens behov, samt att uppföljningen av åtgärdsprogrammen inte alltid sker systematiskt. Några andra i elevhälsan håller inte med utan menar att deras åtgärder och uppföljning fungerar väl. Rektor säger sig inte känna igen sig i bilden som beskrivs, men medger att hon inte har en samlad bild över de åtgärdsprogram som finns i skolan. Det visar sig i ett av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tar del av att en elev är i behov av en dator, denna upp-

manas dock föräldrarna att införskaffa. I några av programmen framgår inte vilka åtgärder skolan avser vidta för att tillgodose elevens behov. I samma åtgärdsprogram är den enda angivna åtgärden att eleven ska få byta grupp i matematik.

I några av åtgärdsprogrammen anges att eleverna har gått, och ska fortsätta gå i en särskild undervisningsgrupp. Det framgår dock inte av programmen hur placeringen i särskild undervisningsgrupp har utvärderats. Vidare är åtgärderna i några program som rör placering i särskild undervisningsgrupp är ibland alltför generellt hållna. Till exempel konstateras att eleven ska få "anpassad undervisning i särskild undervisningsgrupp" och "eleven får undervisning som är anpassad till dess behov".

Det framstår också som oklart hur åtgärdsprogram med beslut som anpassad studiegång och särskild undervisningsgrupp följs upp och utvärderas för skolans nyanlända elever. Av intervjun med lärarna i förberedelseklasserna framgår att en kartläggning av de nyanlända elevernas kunskaper görs då eleverna börjar i Eriksdalsskolan. Utifrån denna kartläggning utarbetas åtgärdsprogram och eventuella beslut kring särskild undervisning eller anpassad studiegång som rektorn beslutar om. I intervjuerna med rektorn och lärarna i förberedelseklasserna framkommer dock att det är otydligt om, hur eller vem som följer upp och utvärderar dessa åtgärder, till exempel vad gäller elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisning i ordinarie klass.

I intervjuerna med lärarna framkommer oklarheter om hur åtgärdsprogrammen avseende eleverna som går i tal- språk och kommunikationsklasserna upprättas. Rektorn som nyligen övertagit ansvaret för verksamheten kan inte närmare beskriva hur utarbetandet, uppföljning och utvärdering av dessa åtgärdsprogram görs.

Samtliga program saknar information om hur åtgärdsprogrammet ska följas upp. I några åtgärdsprogram saknas även information om hur man kan överklaga åtgärdsprogrammen.

Utredningen visar att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9, §§ skollagen och 5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Lärarna utnyttjar all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i kursplanerna vid bedömningen och betygssättningen.
- Rektorn ser till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning.
- Se till att eleverna i grundskolan informeras om grunderna för betygssättningen.
- Utarbeta skriftliga bedömningar som beskriver grundskoleelevernas kunskapsutveckling när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne.
- Se till att de skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna beskriver elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- Se till att det av de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Betygssättning

Vid betygssättning ska läraren enligt läroplanen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen (SKOLFS 2011:149) anges att lärarna bör använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl avspeglar elevernas kunskaper.

Av intervjuerna med eleverna framgår att flera klasser under de senaste tre åren haft flera olika lärare i samma ämne, i vissa fall så många som fyra till sex olika lärare. Eleverna menar att några lärare inte tar hänsyn till vad de presterat tidigare utan bara bedömer sådant som de själva prövar eleverna på. Rektorn medger att det varierar hur väl lärarna dokumenterar elevernas kunskaper, och att underlaget inte alltid är tillräckligt för efterkommande lärare. Då många elever vid Eriksdalsskolan har haft flera lärarbyten är det av stor vikt att skolan har tydliga rutiner för att information om elevernas kunskaper ska dokumenteras.

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med vad som framkommer i skollagen och andra författningar. Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betyg sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 667) är syftet med bestämmelsen att särskilt markera rektorns ansvar för en rättvis och likvärdig

betygsättning. Det innebär att rektorn måste se till att lärarna är förtrodda med regelverket och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Flera lärare uppger i intervjuerna att bedömning och betygssättning är en utmaning och att de, även om det varierar mellan olika lärare och ämnen, inte har en samsyn kring hur eleverna ska bedömas i relation till kunskapskraven. Rektorn uppger att skolan har satsat på kompetensutveckling i betygssättning under ett och ett halvt år, men att hon ändå är osäker på om betygssättningen är likvärdig inom skolan. Flera elever uttrycker i intervjuerna att de upplever sig orättvist bedömda, och att lärarnas måttstockar kan vara olika inom samma ämne. Flera lärare uppger dock i intervju att de känner sig bekväma i sin bedömning och betygssättning, och att de samverkar med andra lärarkollegor för att vara mer säkra på sin bedömning. Skolinspektionen bedömer utifrån intervjuer med lärarna att samverkan vid bedömning och betygssättning varierar mellan lärare och ämnen, att den är person- och arbetsplatsberoende, och behöver bli mer regelbunden och strukturerad.

Enligt skollagen ska eleverna informeras om grunderna för betygssättningen.

I intervjuerna med lärarna får Skolinspektionen ta del av flera exempel på hur lärarna arbetar med att informera eleverna om de olika ämnernas kunskapskrav. Flera lärare menar dock att det är svårt att se till att eleverna förstår kunskapskraven, bland annat på grund av de själva tycker att kunskapskraven kan vara svårtydda. Eleverna uttrycker i intervjuerna att det varierar mellan ämnen och lärare i vilken mån de upplever att de förstår eller känner till kunskapskraven. Skolinspektionens enkät från hösten 2012 bekräftar uppgifterna. Över en fjärdedel av de elever i årskurs 9 som svarat på enkäten menar att det stämmer ganska dåligt att de vet vad de behöver kunna för att nå kunskapskraven. Stockholms stads egen brukarundersökning visar att endast 42 procent av eleverna i årskurs 8 är nöjda med den information de får om hur de ska nå målen i olika ämnen.

Skriftliga bedömningar

Enligt skollagen ska det i de fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne i grundskolan ges en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling.

Av de skriftliga bedömningar som Skolinspektionen tagit del av framgår inte vilka delar av kunskapskraven eleven uppnått, och inte heller en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskravet som eleven inte uppnått.

Individuella utvecklingsplaner

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskaps-

kraven i samtliga ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. I Skolverkets allmänna råd om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen (SKOLFS 2012:16) anges att den framåtsyftande delen i den individuella utvecklingsplanen bör utformas så att den tydliggör vilket ansvar skolan, eleven och vårdnadshavaren har för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av skriftliga individuella utvecklingsplaner med omdömen från år 2012. I några omdömen saknas information om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. I något omdöme kopplas elevens kunskaper istället till ämnets centrala innehåll. Några andra omdömen är snarare en redovisning av vad eleven eller klassen arbetat med än omdömen om elevens kunskapsutveckling. I något omdöme konstateras kort att eleven når målen. Det framgår också att även eleverna i grundskolans årkurser 4-9 inte får omdöme i varje enskilt ämne utan ges så kallade blockomdömen i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen.

I planerna finns beskrivningar av hur skolan ska arbeta för att eleven ska utveckla sina kunskaper. Ibland är dessa dock alltför generella och kan inte sägas vara individuella och anpassade till eleven. I en utvecklingsplan anges till exempel under rubriken Skolan ska att: "Under lektionstiden arbetar vi med att utveckla dessa kunskaper och förmågor".

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans bedömning och betygssättning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 14-15 §§, 10 kap. 13 och 22 §§ skollagen, Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete under medverkan av lärare som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering,

uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

I Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet anges att rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och målopplifflelsen. Vidare bör rektorn ange i planeringen av verksamheten de förutsättningar som behövs för att genomföra utvecklingsinsatser samt se till att verksamheten genomförs utifrån den genomförda planeringen.

Av skolans kvalitetsredovisning, arbetsplan och intervjun med rektorn framgår att det i skolan finns ett befintligt kvalitetsarbete där såväl undervisning som resultat följs upp. Rektorn beskriver både i intervjun och i den verksamhetsredogörelse som skolan inkommit med olika utvecklingsområden som skolan behöver arbeta vidare med. Trots detta framstår det mot bakgrund av intervjuerna med såväl olika personalgrupper som med rektorn att personalen inte alltid är delaktiga i arbetet. Det är inte tydligt hur personalen arbetar utifrån verksamhetens övergripande planering och hur skolan jobbar med sina utvecklingsområden. Till exempel gäller detta ett av rektorn identifierat utvecklingsområde, nämligen skillnader mellan pojkar och flickors resultat. Detta uppmärksammade Skolinspektionen redan vid myndighetens förra tillsyn 2007, men det är fortfarande otydligt vilka åtgärder skolan vidtagit på området.

Eriksdalsskolan inrymmer en rad olika verksamheter som till exempel ett antal särskilda undervisningsgrupper med bland annat nyanlända elever, tal-, språk- och kommunikationsklasser och grundsärskola med träningskola. Utredningen visar att det inom vissa av dessa verksamheter förekommer brister i förhållande författningarna. Tillsynen visar att rektorn inte har tillräcklig kännedom om alla verksamheter. Här behöver rektorns uppföljning bli bättre, och lärarnas medverkan i utvecklingsarbetet behöver förbättras.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4 § skollagen

Personalkompetens

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Redovisa en plan med konkreta åtgärder som ska vidtas för att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämma med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som anställts före den 1 juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Av intervjuer med rektorn och dokumentstudier framgår att merparten av lärarna på Eriksdalsskolan undervisar i ämnen de har utbildning för. Det finns dock ett antal lärare som undervisar i årskurser och ämnen som de saknar utbildning för. Rektorn säger sig vara medveten om detta och menar att hon ska se över verksamheten.

Utredningen visar att det finns personal som inte har en utbildning för den undervisning som de ska bedriva. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13-14 §§ skollagen, 2 kap. 3 § 1985 års skollag, 33 § lag om införande av skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Erbjuda samtliga elever språkval.
- Tydliggöra urvalet till skolans bild- och formklasser.

Motivering

Språkval

Enligt skollagen ska det finnas språkval i grundskolan. I skolförordningen anges att huvudmannen ska erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska som språkval.

Eriksdalsskolan erbjuder bland annat språkvalet spanska. Av intervjuerna med såväl lärare som rektorn framgår dock att en elev som går i en särskild undervisningsgrupp i Eriksdalsskolan önskar språkvalet spanska men inte erbjuds detta.

Urval till profilklasser

Av skollagen framgår att tester och prov inte får utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Av skolförordningen framgår att färdighetsprov får användas i vissa ämnen då det krävs särskilda färdigheter. Statens skolinspektion får efter ansökan besluta att färdighetsprov används från och med årskurs 4.

Från och med årskurs 4 har Eriksdalsskolan profilklasser, så kallade bild- och formklasser där eleverna erbjuds utökad undervisningstid i ämnena bild och slöjd inom ramen för elevens och skolans val. Antagningen till dessa klasser sker enligt rektorn genom att skolan erbjuder en prova-på-dag. Enligt rektorn och några av eleverna som Skolinspektionen intervjuat får eleverna ta med sig arbetsprover som sedan bedöms av skolans lärare. Rektorn menar dock att detta inte ska ses som ett färdighetstest. Vidare uppger rektorn att elever kan bli uppmanade att inte söka om skolan bedömer att deras intresse inte är tillräckligt. I övrigt kan inte rektorn tydligt beskriva hur urvalsförfarandet går till.

Rektorn uttrycker att ofta, men inte alltid, får samtliga sökanden plats. Att antalet sökanden kan vara fler än platser bekräftas också i den app som Eriksdalsskolan har för elever och föräldrar, där det i februari 2013 uppges att samtliga bild- och formklasser är fulla och har köer.

Skolinspektionen vill framhålla att skolans organisering av profilklasser/grupper, skolans val och framförallt elevens val bör organiseras så att elevernas inflytande och önskemål inom sin utbildning kan tillgodoses i så stor utsträckning som möjligt. Skolinspektionen anser dock att då urval faktiskt sker, behöver urvalsgrunderna vara objektiva och sakligt grundade. Urvalet ska också ske under transparenta och rättssäkra former.

Utredningen visar att det finns brister i skolans erbjudande av språkval och antagning till bild- och formklasserna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

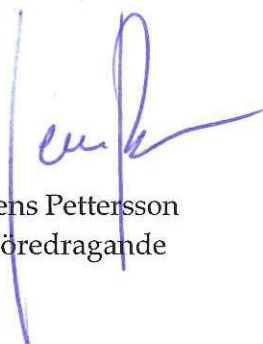
Författning

10 kap. 4 och 30 §§ skollagen, 9 kap. 5 och 25-27 §§ skolförordningen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Jens Pettersson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).